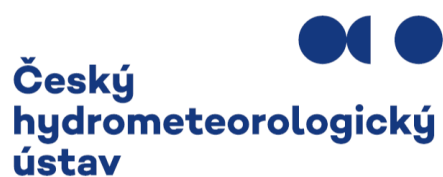

Manuál pro členy povodňových komisí

neboli starostův kontrolní seznam
(checklist)

Vím, zda je naše obec ohrožena povodněmi a jak?

Je na území obce vymezeno záplavové území?

Rozsah záplavového území (ZÚ) odborně stanovuje správce vodního toku na základě historických rozlivů a hydraulických modelů. Ukazuje rozsah zaplavení při povodních s dobou opakování 5, 20, 100 a případně 500 let. Na základě uvedeného vymezení vodoprávní úřady stanovují rozsah ZÚ a jeho tzv. aktivní zóny jako závazného podkladu pro rozvoj obce a stavební řízení.

Moje poznámky

Změny rozsahu ZÚ vodu při povodni nezastaví.

Záplavové území poskytuje informaci potřebnou pro řízení za velkých povodní při rozsáhlých rozlivech.

Mapa záplavových území je součástí digitálního povodňového plánu ČR (dppcr.cz).

Poznámka: ZÚ je podle vyhlášky č. 79/2018 Sb. vymezeno rozlivem jen s dobou opakování 100 let, pro ostatní (5, 20, příp. 500 let) se zpracovává záplavová čára.

Je některá část obce ohrožena plošným odtokem z okolních svahů?

Ze svahů nad obcí při přívalových srážkách dochází ke koncentrovanému odtoku, který může přinášet do obce množství bahna apod. Nepříznivými faktory pro vznik odtoku jsou: velikost svahu (sklon), plocha území odvodňovaná do obce, způsob hospodaření na pozemcích (orná půda, širokořádkové plodiny), chybějící protierozní opatření.

Moje poznámky

Na území ČR byly určeny tzv. kritické body ukazující na místa ohrožená tímto typem událostí.

Mapa kritických bodů je součástí digitálního povodňového plánu ČR

(http://www.povis.cz/html/index.html?mapy_povis.htm).

Nacházíme se v takzvané oblasti s významným povodňovým rizikem?

Oblasti s významným povodňovým rizikem byly vybrány v rámci zpracování plánů pro zvládnutí povodňových rizik, jedná se o prioritní oblasti pro aktivity snižování povodňového rizika v ČR (<https://cds.mzp.cz/>).

Moje poznámky

Respektuje územní plán obce ohrožení, resp. riziko povodní?

Nestavět v oblastech, kde je známé povodňové ohrožení, by mělo být základním principem územního plánování. V záplavových územích mohou být situovány pouze některé aktivity, jiné, zranitelnější je nezbytné realizovat mimo dosah povodní. Jinak se zvyšují rizika vzniku materiálních škod a ztrát na životech obyvatel.

Moje poznámky

Vím, kdo všechno je do ochrany před povodněmi v naší obci zapojen?

Vím, kdo je členem povodňové komise?

Předsedou povodňové komise obce je starosta. Další členy komise jmenuje z členů obecního zastupitelstva a z fyzických a právnických osob, které jsou způsobilé k provádění opatření, popřípadě pomoci při ochraně před povodněmi. Nebo tuto roli plní rada obce.

Moje poznámky

Mám na všechny přímý kontakt?

Svolat jednání povodňové komisy může být v době akutně hrozící povodně nutné ve velmi krátkém čase.

Moje poznámky

Máme mechanismus, jak to udělat?

Máte aktualizované spojení na všechny členy a určenou odpovědnost za jejich svolání?

Kdo další se v obci podílí na ochraně před povodněmi a mám na ně spojení?

Do zvládnání povodně se zapojuje celá řada subjektů a osob. Máte k dispozici spojení na jejich odpovědné zástupce? Jde například o:

Moje poznámky

- dobrovolné hasiče
- krizové orgány ORP, kraje
- obecní policii
- úsekového technika podniku Povodí
- správu komunikací a služeb
- vlastníky/provozovatele rybníků
- vlastníky/provozovatele významných objektů a provozů
- ...

Kdo naposledy v obci „řídil“ zvládnání povodně? Podělil by se se mnou o zkušenosti?

Kdo naposledy zažil a řešil skutečnou povodeň, dokáže často poskytnout neocenitelné místně specifické informace o problémech, které se při povodni v dané lokalitě mohou vyskytnout.

Moje poznámky

Povodňová zkušenost je neocenitelná i pro další generace a stojí za to ji získat a uchovat.

Máme povodňový plán, podle něhož budeme za povodně snadno postupovat?

Má naše obec zpracovaný povodňový plán?

Povodňový plán je základní povinný dokument sloužící pro efektivní zvládnání povodně.

Moje poznámky

Věcná část plánu zahrnuje údaje potřebné pro zajištění ochrany před povodněmi určitého objektu, obce, povodí nebo jiného územního celku, směrodatné limity pro vyhlásování stupňů povodňové aktivity,

Organizační část obsahuje jmenné seznamy, adresy a způsob spojení účastníků ochrany před povodněmi, úkoly pro jednotlivé účastníky ochrany před povodněmi včetně organizace hlásné a hlídkové služby,

Grafická část obsahuje zpravidla mapy nebo plány, na kterých jsou zakresleny zejména záplavová území, evakuační trasy a místa soustředění, hlásné profily, informační místa.

Jak vypadá náš obecní plán?

Je srozumitelným návodem co dělat při povodni?

Jakou má podobu?

Jedná se o vytištěný dokument, nebo je v digitální verzi. A jaké to má dopady?

Moje poznámky

Dostanu se k němu i např. při výpadku proudu?

Vím, kde ho najdu?

V kolika exemplářích existuje a kdo všechno jej má k dispozici? Kde přesně je uložen? Nebude-li přítomen starosta, dostane se k němu, ten, kdo jej bude zastupovat? Je volně dostupný občanům?

Moje poznámky

A vědí, kde ho najít i ostatní členové povodňové komise?

Kdy byl naposled aktualizován a co se od té doby v realitě změnilo?

Povodňový plán je nezbytné pravidelně aktualizovat a promítnout do něj změny, ke kterým došlo. Může se jednat o změnu vymezení záplavových území, vybudovaná protipovodňová opatření, vznik nových kritických míst z hlediska povodňového ohrožení aj.

Moje poznámky

Mám představu, jaké informace potřebuji a jaké jsou k dispozici?

Rozumím, co informace ve výstraze znamenají?

Výstrahy rozlišují tři úrovně nebezpečí (nízké, vysoké a extrémní) odlišené barvami (žlutá, oranžová, červená). Úroveň je dána kombinací intenzity jevu (např. bouřky) a pravděpodobností výskytu jevu (výstrahy s pravděpodobností 100 % označují již pozorovaný nebezpečný jev – např. bouřku postupující přes konkrétní území, nižší pravděpodobnosti udávají předpověď, že se jev může vyskytnout např. večer, zítra apod.).

Moje poznámky

ČHMÚ nabízí aplikace s notifikací výstrah, oficiálně výstrahy šíří IZS.

Vím, kde lze najít operativní informace o průběhu povodně?

Nejvíce informací v reálném čase je k dispozici na stránkách ČHMÚ (srážky, radary, měření vodního stavu, předpovědi počasí a průtoků, výstrahy), s. p. Povodí (nádrže - vodní stavy, odtoky) a ve specializovaných aplikacích ČHMÚ – přehled informačních zdrojů více QR kód.

Moje poznámky

Vím, kde najít informace o nebezpečí přívalových povodní?

Pro zvládnutí přívalových povodní poskytuje ČHMÚ každodenní informace o nasycení, odhadu nebezpečné úrovně srážek i odhad, kde podle radarových měření akutně hrozí přívalová povodeň v aplikaci „Indikátor přívalových povodní“:

Moje poznámky

Kde sledovat vývoj a hrozící nebezpečí přímo v obci?

V povodňovém plánu by měl být stanoven rozhodný hlásný profil pro sledování vývoje.

Moje poznámky

Při výpadku dálkového přenosu je povinností obce vyslat hlídkovou službu provádět pozorování na místě.

Dohled na místě vyžadují i rybníky a malé vodní nádrže hrozící havárií.

V řadě obcí byl vybudován lokální varovný systém (LVS) s automatickými srážkoměry či hladinoměry provozovanými přímo danou obcí.

Co udělat, než začne stoupat voda?

Uměl bych provést povodňovou prohlídku?

Smyslem povodňové prohlídky je, ještě před příchodem povodně, nalézt případné problémy, které by mohly negativně ovlivnit průběh povodně a způsobené škody.

Moje poznámky

Na co se při prohlídce zaměřit?

- Stav koryta, jeho okolí a aktivit v něm
Nejsou v korytě překážky (spadlé stromy), nebo neprobíhají v něm např. stavební práce? Kotví na toku nějaké plavidlo? Netáboří někdo na břehu?
- Stav kritických míst jako jsou propustky a ohrožené objekty
- Potenciální zdroje nebezpečí v podobě objektů, kde se nacházejí nebezpečné látky
- Rybníky a malé vodní nádrže, zejména z hlediska nebezpečí jejich protržení (stav hráze a funkčních objektů)
- Depozice materiálu (např. skládky dřeva) v blízkosti toku nad obcí (unášené kmeny představují velké riziko pro objekty a zatarasení průtočného profilu).
- Stav protipovodňových opatření (stabilita ochranných hrází), přístupnost míst a materiálu pro stavbu dočasných zábran apod.
- další.

Co je v případě vaší obce vhodné před povodní zkontrolovat, aby se předešlo komplikacím při jejím průběhu.

Jak široký je rozsah mých povinností a pravomocí za povodně?

Vím, jaké jsou mé povinnosti?

Povinnosti povodňové komise při povodni jsou popsány v povodňovém plánu, podle kterého je nutné postupovat. Povinnosti zahrnují obvykle:

Moje poznámky

- povodňové prohlídky,
- zajištění sil a prostředků na provádění záchranných prací a zabezpečení náhradních funkcí v území,
- zabezpečení hlásné povodňové služby a hlídkové služby,
- varování právnických a fyzických osob,
- informování povodňových orgánů sousedních obcí a ORP,
- vyhlášení a odvolání stupně povodňové aktivity,
- koordinace opatření podle povodňového plánu,
- zabezpečení evakuace, dočasného ubytování a stravování,
- zajištění nutné hygienické a zdravotnické péče, náhradní zásobování, dopravu aj.
- vedení záznamů v povodňové knize.

Vím jak varovat občany?

Průběh povodně může být velmi rychlý a nečekaně tak může vzniknout potřeba varovat občany.

Moje poznámky

Jaké možnosti ve vaší obci pro varování máte?

- Sirény
- Obecní rozhlas
- Fyzické upozornění (kdo zařídí)
- Sirény na vozidle obecní policie
- Obecní mobilní aplikaci
- jiné

Víme jak varování spustit?

Vím, koho dalšího bych měl informovat za povodně?

Kdo všechno může potřebovat informaci od povodňové komise obce?

Moje poznámky

- Obce ležící níže po toku
- Nadřízené orgány - ORP/kraj,
- Složky IZS,
- významné výrobní podniky,
- prvky kritické infrastruktury v území,
- další?

Vím přesně komu tam se ozvat?

Co mne čeká po povodni?

Vím, co potřebuji, abych mohl zdokumentovat a vyhodnotit škody?

Máme vybavení a znalosti, abychom dokázali zdokumentovat škody? *Moje poznámky*

- Vybavení pro fotodokumentaci
- Osoby pro provedení dokumentace
- Osoby pro odhad výše škod na obecním majetku?
- Reporting výše škod dle formulářů
- Kontaktní místo a jeho obsluha pro občany (informace, základní prostředky)
- Statik pro posouzení poškození budov
- další

Kam se obrátit pro podporu?

Státní pomoc je zprostředkovávána prostřednictvím jednotlivých stupňů samosprávy, tedy stát – kraj – ORP – obce. Obracejte se proto na nadřízené krizové/povodňové orgány.

Moje poznámky

Využít lze i zkušeností neziskových organizací nabízejících pomoc přímo na místě (organizace odstraňování škod a distribuce pomoci může být náročnější než zvládání samotného průběhu povodně).

Hodí se vědět (definice aj.)

Povodeň (přirozená) - přechodné výrazné zvýšení hladiny vodních toků nebo jiných povrchových vod, při kterém voda již zaplavuje území mimo koryto vodního toku, nebo nemůže z určitého území dostatečně odtékat, případně dochází k zaplavení při soustředěném odtoku srážkových vod. Povodeň začíná vyhlášením druhého nebo třetího stupně povodňové aktivity a končí odvoláním třetího stupně povodňové aktivity, není-li v době odvolání třetího stupně povodňové aktivity vyhlášen druhý stupeň povodňové aktivity.

Povodeň zvláštní – vzniká poruchou vodního díla.

Stupeň povodňové aktivity – vyjadřují míru povodňového nebezpečí většinou ve vazbě na vodní stav v hlásných profilech na vodních tocích uvedených v příslušném povodňovém plánu.

první stupeň (stav bdělosti) nastává při nebezpečí přirozené povodně, nastává rovněž vydáním výstražné informace předpovědní povodňové služby; vyžaduje věnovat zvýšenou pozornost vodnímu toku nebo jinému zdroji povodňového nebezpečí, zahajuje činnost hlásná a hlídková služba;

druhý stupeň (stav pohotovosti) vyhláší povodňová komise, když nebezpečí přirozené povodně přerůstá v povodeň, ale nedochází k větším rozlivům a škodám mimo koryto; aktivizují se povodňové orgány a další účastníci ochrany před povodněmi, uvádějí se do pohotovosti prostředky na zabezpečovací práce, provádějí se opatření ke zmírnění průběhu povodně podle povodňového plánu,

třetí stupeň (stav ohrožení) vyhláší povodňová komise při bezprostředním nebezpečí nebo vzniku škod většího rozsahu, ohrožení životů a majetku v záplavovém území; provádějí se povodňové zabezpečovací práce podle povodňových plánů a podle potřeby záchranné práce nebo evakuace.

Povodňový plán - dokument, který obsahuje způsob zajištění včasných a spolehlivých informací o vývoji povodně, možnosti ovlivnění odtokového režimu, organizaci a přípravu zabezpečovacích prací; dále obsahují způsob zajištění včasné aktivizace povodňových orgánů, zabezpečení hlásné a hlídkové služby a ochrany objektů, přípravy a organizace záchranných prací a zajištění povodní narušených základních funkcí v objektech a v území a stanovené směrodatné limity stupňů povodňové aktivity.

Povodňový plán ČR – viz dppcr.cz

Plán pro zvládání povodňových rizik - se zabývá všemi aspekty zvládání povodňových rizik, přičemž se soustřeďují na prevenci, ochranu, připravenost, včetně povodňových předpovědí a systémů včasného varování, a zohledňuje charakteristiky konkrétního povodí nebo dílčího povodí.

Záplavové území - je administrativně určené území, které může být při výskytu přirozené povodně zaplaveno vodou. Jeho rozsah je povinen stanovit na návrh správce vodního toku vodoprávní úřad.

Aktivní zóna záplavového území - V aktivní zóně záplavových území se nesmí umísťovat, povolovat ani provádět stavby s výjimkou vodních děl, jimiž se upravuje vodní tok, převádějí povodňové průtoky, provádějí opatření na ochranu před povodněmi, nebo která jinak souvisejí s vodním tokem. V aktivní zóně je rovněž zakázáno např. provádět terénní úpravy zhoršující odtok povrchových vod, skladovat odplavitelný materiál, látky a předměty, zřizovat oplocení, živé ploty a jiné podobné překážky, zřizovat tábory, kempy a jiná dočasná ubytovací zařízení.

100letá povodeň (Q₁₀₀) – povodeň s pravděpodobností výskytu jednou za 100 let, neboli s pravděpodobností výskytu v daném roce 1 %. Jedná se o teoretický statistický koncept platný pro velmi dlouhé období (např. v průběhu tisíce let se stoletá povodeň vyskytne 10x, přitom to však může být i ve dvou po sobě jdoucích letech, nebo naopak několik století k takové povodni dojít nemusí).

Hlásná služba - Hlásná povodňová služba zabezpečuje informace povodňovým orgánům pro varování obyvatelstva v místě očekávané povodně a v místech ležících níže na vodním toku, informuje povodňové orgány a účastníky ochrany před povodněmi o vývoji povodňové situace a předává zprávy a hlášení potřebná k jejímu vyhodnocování a k řízení opatření na ochranu před povodněmi. Hlásnou povodňovou službu organizují povodňové orgány obcí a povodňové orgány

pro správní obvody obcí s rozšířenou působností a podílejí se na ní ostatní účastníci ochrany před povodněmi.

Hlídková služba - K zabezpečení hlásné povodňové služby organizují povodňové orgány obcí v případě potřeby hlídkovou službu.

Předpovědní služba - informuje povodňové orgány, popřípadě další účastníky ochrany před povodněmi, o nebezpečí vzniku povodně, o jejím vzniku a o dalším nebezpečném vývoji, o hydrometeorologických prvcích charakterizujících vznik a vývoj povodně, zejména o srážkách, vodních stavech a průtocích ve vybraných profilech. Tuto službu zabezpečuje Český hydrometeorologický ústav ve spolupráci se správcem povodí.

Výstraha předpovědní povodňové služby – informace ČHMÚ o hrozícím nebezpečí srážek, bouřek či povodní.

Hlásný profil – profil na vodním toku, k němuž jsou vztaženy úrovně tzv. směrodatných limitů pro vyhlášení stupňů povodňové aktivity (existují tři kategorie profilů zhruba odpovídající míře jejich významu pro řízení povodní A – na celostátní úrovni, B – na úrovni krajů, C – na úrovni obcí).

Kritický bod – místa, kde do intravilánu obcí vstupují dráhy soustředěného odtoku z území s velkým potenciálem tvorby soustředěného odtoku při intenzivních srážkách. Mapa kritických bodů je součástí dppcr.cz

Povodňový orgán – povodňová komise obcí, ORP, krajů a ústřední povodňová komise (v době povodně), nebo orgány obcí, úřady ORP, krajské úřady, MŽP (v době mimo povodeň) jsou orgány zabezpečující řízení ochrany před povodněmi.

Zákon o vodách - zákon o vodách 254/2001 Sb. V hlavě IX §§ 63-87 upravuje problematiku ochrany před povodněmi v ČR.

Ochrana před povodněmi - činnosti a opatření k předcházení a zvládnutí povodňového rizika v ohroženém území. Zajišťuje se systematickou prevencí a operativními opatřeními.

Povinnosti vlastníků pozemků - k zajištění ochrany před povodněmi je každý povinen umožnit vstup, případně vjezd na své pozemky, popřípadě stavby těm, kteří řídí, koordinují a provádějí zabezpečovací a záchranné práce, přispět na příkaz povodňových orgánů osobní a věcnou pomocí k ochraně životů a majetku před povodněmi a řídit se příkazy povodňových orgánů. Pokud při této činnosti vznikla vlastníkově pozemku nebo stavby škoda, má nárok na její náhradu.

Povodňová opatření a jejich typy

Přípravná opatření jsou

- a) stanovení záplavových území,
- b) vymezení směrodatných limitů stupňů povodňové aktivity,
- c) povodňové plány,
- d) povodňové prohlídky,
- e) příprava předpovědní a hlásné povodňové služby,
- f) organizační a technická příprava,
- g) vytváření hmotných povodňových rezerv,
- h) příprava účastníků povodňové ochrany.

Opatření při nebezpečí povodně a za povodně jsou

- a) činnost předpovědní povodňové služby,
- b) činnost hlásné povodňové služby,
- c) varování při nebezpečí povodně,
- d) zřízení a činnost hlídkové služby,
- e) vyklizení záplavových území,
- f) řízené ovlivňování odtokových poměrů,
- g) povodňové zabezpečovací práce,
- h) povodňové záchranné práce,
- i) zabezpečení náhradních funkcí a služeb v území zasaženém povodní.

Opatření po povodni jsou

- a) evidenční a dokumentační práce,
- b) vyhodnocení povodňové situace včetně vzniklých povodňových škod,
- c) odstranění povodňových škod a obnova území po povodni.

Povodňovými opatřeními nejsou výstavba, údržba a opravy staveb a ostatních zařízení sloužících k ochraně před povodněmi, jakož i investice vyvolané povodněmi.